

УДК 556.047

ГІДРОЛОГІЧНІ УМОВИ ВОЛОВЕЦЬКОГО РАЙОНУ

студ.ІV курсу Могіш М., науковий керівник ст. викл. Лета В.В.

У статті розглянуто гідрологічні умови Воловецького району. Описано поверхневі та підземні води. Охарактеризовано гідрологічний режим річок. Проаналізовано кліматичні умови Воловецького району.

Ключові слова: гідрологічні умови, Воловецький район, кліматичні умови, річки.

Постановка проблеми та аналіз попередніх досліджень

Вода – найважливіший елемент усього живого, незамінний у технологічних процесах компонент практично для всіх галузей народного господарства, продукт, що не має ціни за його важливістю і значущістю в біосфері і житті суспільства. [1, с.199].

Проблема забезпеченості та якості води належить до найголовніших соціальних і науково-технічних проблем сучасності. Вирішення її значною мірою залежить від вивчення водних ресурсів, рівня знань про явища і процеси, що відбуваються в гідросфері, а також від ефективних заходів з раціонального використання і охорони природних вод [2, с.105].

Дослідженню гідрологічних умов Воловецького району присвячені праці Бондарчук В.Г., Вендров С.Л, Геренчук К.І., Глюдзик Г.Б., Колесник А.В. та ін. Проте актуальним залишається системний аналіз сучасних показників гідрологічних умов та режиму вод Воловецького району.

Виклад основного матеріалу

Воловецький район є гірським районом на півночі Закарпаття та межує з Перечинським (на заході), Великоберезнянським (на північному заході), Міжгірським (на сході) і Свалявським (на півдні) районами Закарпатської області та Сколівським (на північному сході) і Турківським (на півночі) районами Львівської області.

Площа району складає 544 км², що становить 4,2% від території області. Це найменший за площею район Закарпатської області. Населення становить 24,3 тис. осіб, з них 98% – українці, 1,3% – росіяни, 0,7% – інші національні меншини. До Воловецького району належать такі населені пункти як Воловець, Жденієво, Нижні Ворота, Абранка, Біласовиця, Буковець, Верб'яж, Верхні Ворота, Гукливий, Лази, Підполоззя, Розтока, Скотарське, Щербовець, Тишів. [4, с.8].

Всі річки Воловецького району – притоки Латориці, що бере початок на схилах Верховинського хребта, з-під Верецького перевалу. Вся річкова система району належить до басейну Тиси. Майже всі її притоки беруть початок у горах, привододільній частині Українських Карпат і протікають в основному з північного сходу на південний захід. Середня густина річкової мережі району складає 1,87 км/км².

Через дану територію протікають 4 річки, які мають довжину більше 10 км (див. табл. 1).

Таблиця 1

Ріки Закарпатської області, які протікають через Воловецький район (довжина не менше 10 км)[3]

Назва ріки	Куди впадає	Притока	Довжина, км	Площа басейну, км ²
Воловець	Ріка	Л	12	36
Латориця	Бодрог	Л	191	4900
Жденіївка	Латориця	П	25	150
Вича	Латориця	П	38	243

Латориця є головною водною артерією району (див. рис. 1). Вона бере початок на Вододільному хребті, біля Верецького перевалу (839 м), її довжина складає 191 км. На 144-му км виходить на територію Словаччини і впадає в р. Бодрог, притоку Тиси. До Сваляви має гірський характер, вузькою ущелиною проривається в Свалявську котловину, де збагачується водами рік Вичі, Свалявки, Піні. Довжина її в межах Воловецького району складає 33 км. На цій ділянці вона має асиметричний басейн і дуже хвилясте русло.

Рис. 1. Ріка Латориця [2]

Вича – гірська річка, довжиною 38 км, ліва притока Латориці. Початок бере на Водороздільному хребті на початку села Скотарське, впадає в Латорицю біля с. Неліпино. Друга за довжиною річка району. Довжина річки

в межах району складає 23 км. Прорізаючи Полонинський хребет, утворює глибоку річкову долину.

Жденіївка – права притока Латориці, протікає в західній частині Воловецького району, має симетричний басейн і вузьку глибоководну долину. Перепади висоти річки від витoku до гирла становлять 515 м.

За режимом річки Воловецького району відносяться до гірських. Водність річок істотно змінюється протягом року. Характерною особливістю внутрішньорічкового розподілу стоку є наявність паводків на річках протягом більшої частини року, нестійкої літньо-осінньої та зимової межени та нечітко вираженого весняного водопілля, сформованого талими і дощовими водами [6, с.477-478].

За режимом річки Воловецького району відносяться до гірських. Водність річок істотно змінюється протягом року. Характерною особливістю внутрішньорічкового розподілу стоку є наявність паводків на річках протягом більшої частини року, нестійкої літньо-осінньої та зимової межени та нечітко вираженого весняного водопілля, сформованого талими і дощовими водами.

Весь теплий період року характеризується частим випаданням зливових опадів, внаслідок чого на річках району щорічно утворюються дощові паводки. У середньому за рік спостерігається 8-10 паводків, в тому числі 1-4 з виходом на заплаву. Інтенсивна водовіддача водозборів при випаданні зливових опадів, а також значна пересіченість місцевості з великими похилами сприяють формуванню паводків з крутими підйомами та спадами рівнів води. Тому тривалість стояння високих рівнів незначна і не перевищує, як правило, 4-8 діб.

Осіня і зимова межени нетривалі та нестійкі внаслідок випадання дощів в осінній сезон і відлиг зимою. Зимова межень найбільш чітко проявляється в період зі стійкою від'ємною температурою повітря. Вона рідко триває два місяці.

При відлигах зимовий стік істотно збільшується внаслідок талих вод, перериваючи межений період. Тому у формуванні весняного водопілля бере участь тільки частина снігозапасів. Разом з тим, у гірських умовах сніготанення відбувається не одночасно по всьому водозбору, а підпорядковане висотній зональності. Все це приводить до зменшення максимальних витрат води й утворення складного гідрографу стоку з багатьма піками. Як наслідок, у переважній більшості років максимальні витрати води весняного водопілля уступають максимумам дощових паводків, викликаних інтенсивними зливами.

Процеси льодоутворення (шуга, льодохід) в основному починаються в грудні. Часто вони тривають один-півтора місяці, а у нестійкі зими – протягом всього зимового періоду. Льодостав встановлюється наприкінці грудня, але буває не щорічно. Середня тривалість льодоставу – 1-2 місяці. У теплі зими бувають неодноразові скресання та очищення річок від криги. На малих гірських річках часто відбувається утворення донного льоду.

Оскільки річки Воловецького району відносяться до гірських, то руслові процеси в основному зв'язані з глибинною ерозією.

Висновки

Отже, у Воловецькому районі є біля 160 річок та потічків загальною довжиною близько 175 км. Всі вони, як правило, повноводні цілий рік і мають чітко виражений гірський характер [5, с.70-74]. Найбільшими річками є: Латориця, Воловець, Жденіївка, Вича, які мають довжину більше 10 км.

Характерною особливістю внутрішньорічкового розподілу стоку є наявність паводків на річках протягом більшої частини року, нестійкої літньо-осінньої та зимової межені та нечітко вираженого весняного водопілля, сформованого талими і дощовими водами.

належить до районів з найвищими показниками місцевого поверхневого стоку у межах Закарпатської області (понад 800 тис. м³/км) що, відповідно, визначає його високу забезпеченість водними ресурсами.

Список використаних джерел

1. Бондарчук В.Г. Геологічна будова Української РСР / В.Г. Бондарчук. – К. : Рад. шк., 1963. – 375 с.
2. Вендров С.Л. Жизнь наших рек.–Л.: Гидрометеоздат,1986.- 112с.
3. Геренчук К.І. Природа Закарпатської області. – Львів.: Вища школа.– 1981-156с.
4. Глюдзик Г.Б., Колесник А.В. Мій рідний край. Ужгород, 2004. - 83 с.
5. Природа Закарпатської області / [За ред. К. І. Геренчука]. – Львів: Вища школа, 1981. – 287 с.
6. Маринич О.М., Шищенко П.Б. Фізична географія України: Підручник. – К.: Знання, 2003. – 479 с.